

Tas Latweefchu draugs.

1843. 15 April.

15ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.
Is Rihges. Ar to leelu audekta fabrihki, pahr ko muhsu 10ta lappa stahstija, te ne kas ne buhs, jo tas leels pulks naudas, zil preefsch to buhtu waijadsejis, lihds nospreestam laikam ne sanahze. Tapehz ikkats zilweks, kas jau sawus 100 ru blus bija eemaksajis, taggad sawu naudu ar dabbu.

10ta Aprils, festdeenas waklara pehz pulksten' 4, stajgaja te diwi behrini, puischi, weens 5 gaddus wezzuma, ohtrs 8, no Grabwes, jeb Fogelmuifchas, kur winnu wezzaki dsihwoja, weeni paschi us meschu. Ne zil tabl gabjuschi, suns reedams winneem usnahze un winnus ta rebailoja, ka atschlihras, wezzakajs fkehje atpakkat us mahjam, un masinsch tablak us meschu. Pehz ihfa laizina fahl wezzaki pehz sawa behrina raudsicht, bet winnu ne kur ne arohd. Ohtrs puisis winneem stahsta, kas notizjis, un ta winni eet us meschu, masinu mekleht, bet irr meklejuschi welti wissu zauru nakti, un wissu leeldeenu lihds schim brihscham. (12ta Apr. puffdeenâ.)

Sarunnaschanas,

ka kahds mahzitajs Wahzsemne irr sarunnajees ar zitteem no farweem draudses behrneem,

pahr mahjas krustu jeb dsihwes nelaimi.

Sesta waklara sarunnaschana.

Dee kahdeem leeleem laundarritajeem tee plichtneeki, pehz teem fwehteem raksteem, irr peefkairami, un kahds gals teem buhs.

Semn. Juhs, zeenigs mahzitajs, zitta waklara man, brandwihna dserschanas pehz, firbi un prahtu tik nemeerigu effat darrijusch, ka es tanni waklara ne mas ne warreju aismigt. Es jums, ka sawam bikts-tehwam, flaidri un pateefigi apfohlu, ka es brandwihnu pa wissam wairs ne baudischi, kamehr dsihwoju; un us preefschu sawu ikdeenischku schnapsi ne dserschu.

Zits semneeks. Es arri to paschu zeeti esmu apnehmees, un tapehz labprahc wairak gribbu klaufigt, ko juhs mums scho waklaru pahr to wehl stahstiseet; es tik dauds jaunus sinnas un mahzibas wehl ne esmu dsirdejis.

Mahz. Kahdas sinnas un mahzibas tew wissuwairak jaunus un sweschas bija?

Semn. Ka mehs par brandwihnu tik dauds naudu isdohdam, tas mums ne kad prahcâ irr nahzis. Mehs gan drihs wiffi lihds schim effam dohmajusch, ka tas zitt-

fahrt no itt wezzeem laikeem zittadi naw bijis, un ne warreja buht, ka zilwek bes brandwihna warroht dshwoht.

Zits sem n. Man allasch gaufschi shehl bija, ka, scha kaitiga dsehreena pehz, tik dauds labbibu tohp rehreh's, kas labbaki mums par maifi geldetu; ta arri dauds fimsstuhkstoschi puhri kartuppelu taggad arr' par brandwihnu iseet.

Ummatn. Ne kam no mums wairs ne waijadsetu brandwihnu dsert, arri ta pehz, ka muhsu maise mums zaur to dahrgaka paleek.

Sem n. Labbaki arri buhtu, kad tee muifchas fungi, brandwihna weeta, labbu weffelligu allu liktu bruhweht, kas zilweku usturr un spehina.

Teefas wihrs. Mehs arri ar to labbibu, kas par brandwihnu tohp nowilfts un nolafst, daschu lohpu wairak warretu barroht, un ne ween paschi lehtaki warretu peetike, bet arri daschu rubbelu wairak pelniht.

Mahz. Ne dohmajeet to, ka zaur to, kad zilwek masak brandwihnu bauditu woi pa wiffam wairs ne dsertu, ka zaur to semmes augti paliktu lehtaki. Ta ne! — Kad dauds tohp iswests us fweeschahm semmehm, woi arri, kad mas irr usauds's, tad arri bes brandwihna dedsinaschanas labbiba buhtu dahrga, un atkal buhs lehta, kad zittahm semmehm ne kahds truhkums naw, un tapehz arri pee mums labbibu ne mefle.

Sem n. Man wiffuwairak tas patihk, ka arri tas tohp aistleegts, ikdeenas kahdu schnapfi dsert. Tas allaschin buhs dauds labbak, ka pa wiffam brandwihnu wairs ne dserram. Kas to lihds schim irr dsehreis, un to gan gaddigi, bet tomehr kahrigi irr haubijis, tas arri tam pretti ne stahwehs, kamehr winsch sawa mahja to wehl turr, reds un ohsch. Ja tee, kas preeksch mums 5000 gaddus irr dshwojuschi bes brandwihna, tad arri taggad in mehs bes ta arr' warram buht.

Zits sem n. Ja kas ikdeenas sawu schnapfi bauda (un tahdi irr dauds, kas ar we enu ne peeteek), tam tas wehl wairak makfa, ne ka teem, kas pa brihscham peedserrahs.

Teefas wihrs. Kad brandwihnu ne kur wairs ne dsertu, tad eeksch draubseh'm arri dauds masak laifku, nabbagu un wahrdsigu zilweku buhtu, masak naid's, wairak meers starp nahburgeem un eeksch laulibahm. — To gan, zeenigs mahjitajs, tik rik-tigi ne warr sinnaht, zil dsehraju muhsu semme atrohdaht?

Mahz. Kahdu zilweku fauzi par dsehraju?

Teefas wihrs. To, kas ikdeenas irr peedschris.

Mahz. Tahdi gan mas, woi ne kahdi pee mums muhsu semme buhs; so ikdeenas peedsertees, to gan ne kas ilgi panessih's. Arri tee wiffuleelakt plihneeki 2 woi 3 deenas irr peedschruschi, bet tad jau arri paleek gluschi gurdani un shahani, tee zettorta deena brandwihnu wairs ne kahro. Zits dsehrajs peedserrahs ikneddeta, kad tam nauda un isbewigs laifs irr; zits peedserrahs pehz 3 neddekahm; atkal zits pehz 3 mehnescheem, kad winnam daschkahrt tas ne ko ne makfa, us gohda dshrehm, woi kad kahds draugs winnu trohgä meelo. Tomehr schee pehdigi dauds leelakt brandwihna wehrgi, ne ka tee pfirmaji.

Sem n. Es dohmaju, ka jafanz par dsehraju to, kas tik dauds irr dsehreis, ka winsch ne warr stahweht, ned's staigah't.

Zits sem n. Pehz mannahm dohmahm tas irr dsehrajs, kas 2 kohrteles brandwihna par beenu warr paneht.

Mahz. Pee ta ne waijag luhkocht pehz to, zil brandwihna zilweks dsere, tik part

arri ne pehz to, woi tas wehl warr stahweht un staigabt. Daschs jau no $\frac{1}{2}$ kohrtelis brandwihna ta irr peedsehriß, ka us sawahm kahjahm wairs ne warr stahweht un straipeledams schurp un turp mehrajahs; zitti turpretti 2 kohrteles par deenu warr panest, un tomehr pee ta sawus darbus wehl pufflihdigi warr darriht. Schee taf irr leelaki schuhpi, ne ka tee, kam no $\frac{1}{2}$ kohrteles jau galwa reißt, un taini arr' ne spehj staigabt. Tas irr ihsti dsehrais, kam jau tahda leela kahroschana pehz brandwihnu, ka winsch scho kahribu wairs ne warr uswarreht. Tahdi ne warr schim dsehreenam wairs pretti stahweht, ka teem tik no mahjas jabrauz, woi us muischu, woi us dsirnawahm, woi us cirgu, tad jau allaschin peedsehrußchees, daschreis us wesuma gulledami, no sirga us mahju tohp westi. Tahdi plihneeki ne ween fwehtdeenäs frohgä atrohdaß, bet tee arr' eeksch darbu deenahm sawus darbus atstahj, un pahrpildahs. Schee irr tee ihstemi brandwihna wehrgi, kas retti atgreeschahs. Taggad, Deewam schehl! ne kahda draudse tik masa irraid, fur tahdus nelaimigus zilwekus ne atrohd. Labbi jau, kad draudse tik mas tahdu dsehraju irr, ka tohs wehl warr skaitiht. Zittäs draudses arri seewischkas un jauneki peedseerahs.

Zitti kohpā. Scho brandwihnu teescham warr faukt par wella dsehreenu! — Ak Deewin! kaut schis dsehreens ne mas ne buhtu isdohmahts! — Kaut pa wiffam ne buhtu pasaulē! — Tas irr teescham »mahjas krusst!» — To warr pehz teefas faukt par »dshwes nelaimi un fohdibu!»

Mahj. Sinnams, mihti draugi, zil dauds nelaimu zaur brandwihnu pasaulē irr eenahfust! zil dauds behdu un sirdsehstu dsehraji ne darra saweem gohdigeem sirmeeem wezzakeem, saweem laulateem draugeem, kahdu sliktu preekshimi tee dohd saweem behrneem, ka slikti tee behrni eeksch tahdahm mahjahm tohp audseti un mahziti, kahdu negohdu tahdi dsehraji few pascham darra preeksh pasaulēs, wisseem tee paleek peedsehrußchā buhschana par apsmektu, wisseem deewabihjigeem zilwekeem par gahneki. Eeksch winnu mahjahm wißs ne eet par sinu, tur ikdeenäs buhs bahrschana un nemeers, tur Deews ne tohp peeluhgts, bet lahstus tur ween dsird, tur irr nabbadisiba un truhkums. Tarehj muhsu pestitajs arri peemahja (Luhk. 21, 34): fargaites, ka juhfu sirdis ne kluhst apgeuhstinatas ar leeku ehschanu un peedsefchānu. Tas Apustuls Pahwils tahdus plihneekus peefaita pee teem wiffuleelakeem laundarritajeem, pee teem fagleem, laupitajeem, laulibas pahrkahpejeem, un no wisseem teem fakka (1 Kor. 6, 9, 10): ka tee to Deewa walstibu ne eemantohs; tee muhschigai pasufchana tihscham pretti skrej.

Semn. Tee gan irr skaidri Deewa wahrdi, kas gan wehrā jaleek un jaapdohma; bet zitti nebehdigi dsehraji wehl leelahs ar sawu negantu ammatu un bes wiffa kauna starp zitteem gohdigeem wihreem jauzahs.

Mahj. Gohdigeem un kristigeem wihreem peenahkass ne mas sadraudseetes ar tahdeem nelahdsigeem zilwekeem, bet no teem atrautees, ka no fagleem, laupitajeem un laulibas pahrkahpejeem, kam tee pehz teem fwehteeem raksteem irr lihdsigi, kam nawdalka pee muhschigas labkasschanas. Bet waldineekeem, mahzitajeem un wezzakeem tas grehks buhs, kad tee tahdus ne pamahzitu, ne raktu un ne bes mitteschanas pee mahzitu, lai tee wehl dshwojoht scho ihfu un dahrgu fataisshanas laiku ne leek aiseet bes sersnigas atgreeschanas.

Semn. Woi gan tahbus warr atgreest, kas brandwihnu pahrleeku irr eemihstojuschy?!
 Mahz. Retti tas gan noteel; bet Deewam nej kahda leeta naw ne-eespehjana. Arri tas wiffuleelakajs grehzineckš scheitan wehl warr atgreestees; bet tas paleel allaschin pa wiffam gruhsta leeta pee daschreis jau nosfirmota brandwihna-dscheraja, scho kabhigu un negaddigu buhschanu pahwarreht un noraddinatees.

Semn. Woi tad ne kahdas sahles ne sinnamas, scheem leeleem dschrajeem to schuhpe-schanu reebigu darriht?

Mahz. Uhrsteem gan irr daschadas sahles, teem to brandwihnu reebinaht, bet tahs retti ilgi palihds; kad pehz kahdu brihdi tee atkal scho dschreenu reds, un to warr dabbuht, tad kahroschana atkal klahht.

Semn. Teem daktereem tomehr irr wiffadas sahles, flimneekeem to doht, woi tad ne weens ne warr tahdas gruntigi isahrstiht no brandwihna sehrgas?

Mahz. Gan irr kahds padohms, ko paschi swehti rakli dohd, kas teem warr palihdscht, un dauds simts tuhstfoscheem irr palihdschjis. Schis padohms irr: lai tahdi ween ar wiffu firds-flaidribu preeksch Deewaj apnemmahs, scho dschreenu wiffa sawa muhscha wairs ne baudiht, un no scha peedferschanas grehka isfargatees, un lai tad arridsan ruhpiji par to gahda un Deewu peeluhds, ka pehz sawasjwehtas apsohlschanas arri pastahwigi to darra. Tahbeem tad ne kahdas sahles un zits padohms ne wajag.

Zits semn. Kur tad schis padohms tohp dohts muhsu bihbela?

Mahz. Dauds weetäs. Zuhš lassat (1 Petr. 2, 11): Mihli, es juhs pamahzu ka peemahjotajus un sweschineekus (kam scheitan naw paleekama weeta), ka jums buhs noturretees no meefigahm kahribahm, kas prett to dwescheli karro. Tas Apustuls Zehkabs to paschu mahza (nod. 4, 7): Padohdeetees Deewam, stahweet tam wellam pretti, tad winsch behgs no jums. Ko muhsu Kungs un pestitajs mahza, to juhs jau effat dsirdejuschy (Luhk. 21, 34): fargaittees, ka kahdu brihdi juhfu firdis ne kluhst apgruhtinatäs ar leeku ehfschanu un peedferschanu, (un ka ta nahwe jums peepeschy ne usbrukt.) Ja tapehz dschrajs us preekschu »fargasees« no brandwihna, un »noturretees« no scha kaitiga dschreena, arri tam zaur wiffu sawu muhschu »prettistahwehs«, tad winsch, ka plihneeks, taps reescham isahrstihts. Us tahdu wihsi Amerikä 12,000 dschraji tappe isahrstiti.

Semn. Es esmu dsirdejis, ka ne effoht wis labbi, kad brandwihna dschrajs to us reis pa wiffam atstahj; zittadi tam arri drihs buhtu jamirft.

Mahz. Za irr wezzu bahbu tizziba un pafalka. To tee grehzinecki labpraht tizz, kas to eemihlotu dschreenu wehl pa wiffam ne gribb atmetst, un kam wehl naw labs prahts sawu grehzigu meefu kruska fist ar winnas niknahm kahribahm un eekahroschana-hm. (Gal. 5, 24) Tee 12,000 Amerikaneri, un dauds tuhstfoschi zilweki zittäs semmäs zittu leezibu irr dewuschy. Weens no teem leezina: »Man pawahjisch wehders eefahumä, kad es brandwihnu biju atmettis, gauschi pehz to kahroja. Tai weeta es eedsehru (ka kas man bija mahzjis), weenu tassi labbi siltu un stipru kappeiju bes zukkura un krehjuma; pehz 14 deenahm man ne bija wairs ne kahda kahroschana pehz brandwihnu. Taggad, paldees Deewam! tas mannim gauschi reebj. Es arri atrohdahs taggadin wesselaks, ne ka papreeksch, kad sawu schehlkent ildeenas dschru. Man irr ta ap firds, itt ka es 10 gaddus jaunaks buhtu palizjis; ehdeens man til patt smeekigs, ka eeksch jaunahm deenahm, no waiga gan ne esmu wairs til pilns un fahrts; no meefahm wairs ne til tukls, bet meesa irr zeetala un wesselaka, ne ka papreeksch. Manna apsinnafschana irr meerigaka un lihgskala. To ween es wehl noschewloju, ka agraki scho sinnu ne esmu dabbujis, ka brandwihns tahds kaitigs un nahwigs dschreens irrad.«

Semn. Mans kelluwainis arri zaur scho stipru kappeju bes krehjuma irr isahrstihts, kas tanni pehdiga karrä labbi bij' ceachmees brandwihnu dsert. Zaur raddu un draugu pamahzis-schanahm winsch eepreekschä ween apsohlija, ka winsch pa masam gribb noraddinatees. Winsch ween us gohda dsihrehm, un kad no zitteem tappe meelohts, bij eedsehrijs. Bet kad winna wezzakajs dehls ka jauneklis pehz pirmas mahzibas tappe eeswehtihts, tad tas no ta laika, arri zaur kappeju ahrstihts, brandwihna wairs ne mas ne baudija, un irr taggad wehl, ka atskaw-neeks, ihsten gaddigs, wessels, spirgts dschwotajs.

J. G. A.

Brihw drikkcht. No Widsemmes General-gubbernementes pusses: Dr. C. E. Napierofky.